

PL. RETRO

Li lingue de IALA

The British Interlingue Association
61 Northcroft Rd., W. Ewell, Surrey

1954

Price 3d

LI LINGUE DE IALA

Li publication del dictionarium de Iala e propaganda por ti idioma deve instigar omni planlinguist studiar profundmen ti dialecte.

Forsan 85-90 pro cent del radicas de IL trova se in un forme identic o simil in Iala. To es un salient facte por moderna interlinguistica e noi senti un cert satisfaction que li basic vocabularium de IL ha esset talmen justificat per independent exploration. U existe differenties necun Interlinguist vell asserter que su formes es sempre melior. Noi probabilmen vell consentir que biber, leve, natar, re, sablo es plu bon quam trincar, levul, svimmar, pri, sand. Noi posse aprender del reserchas de Ialaeun strict studie va ducter a plu rect e justificat formes e un ver inrichament. It es dubitabil tamen ca mult changes vell esser necessari.

Noi ne posse consentir tamen que Iala es sempre rect in li selection de paroles. Ples comparar:

R 007174127

LI AM 288

Lat	lacus	lectus	spissus	sanguis
A	lake	-	-	-
F	lac	lit	épais	sangue
It	lago	letto	spesso	sangue
H	lago	-	espeso	sangre
P	lago	leito	espêso	sangue
IL	lago	lette	spess	sangue
Ia	laco	lecto	spisse	sanguine

Li formes Ialic es sovente plu latinic quam tis del modern lingu-es occidental ma it es li modernes e ne li latines queles va dever aprender li auxiliare. It es li formes vivent, qualcuncmen evolu-et, queles noi deve usar quam nor fundamental materiale. Quelcvez Iala devia del latin vers li ital-ian, por exemple, por covrir Iala have coperir benque li latin es cooperire --- It. coprire, F. cou-vre, H. cubrir, P. cobrir --- li hispan b es presc v in pronuncia-tion.

Iala sempre sercha li antiqui formes. Pro to noi vide mult inassimilat paroles queles aspecte quam forenes. Noi ne posse evitar national paroles por national con-ceptiones o por vastmen expandet

paroles usat quasi partú in lor forme original. Ma it trova se in omni lingues un fort tendentie as-similar ti paroles al ortografie national. Li anglesi parol comm-ittee es acceptat in ti forme ben-que omni altri lingue usa it in un fonetic espelation. Li francesi bureau es acceptat in Iala benque solmen li anglesi conserva ti for-me -- H. e It. buro, G. Büro, Sv. byrå. Compara anc A. baby, F. bébé, H. bebe, P. bebê, It. baby e bebê -- IL bebé, ma Iala baby.

Li majorité de lingues constru-ctet ha severimen evitat génères grammatical. IL usa li neutral finale -e por mult substantives; u it es necessari indicar li sexus on usa li finales -o, -a, bon con-osset in li sud-romanic lingues e anc til un minu gradu in li altri lingues europen. It es tamen un question de sexu e ne génere. Ultra tis IL usa un final -a o -o solmen in un poc vastmen usat par-oles quam piano o por conservar un dur c o g, quam bosco, mosaica.

In Iala tamen ti generic fina-les -a, -o pullula talmen que on have li impression de un lingue

con plen géneres grammatical. Ma Iala ne adopte li logical passu acceptar géneres in li adjectives e articules. Noi trova dunc formes quam le belle feminas, u plu natural e minu chocant vell esser las bellas feminas. Li conjunction del masculin le con li feminin -a sembla tre strangi. Altri exemples es le bestia, le boteca, le brida etc. Li neutral articul li in IL admisset quam un alternative in Iala da un plu bon impression. Tant mult es Iala seductet per ti géneres que it usa li finales -a, -o u tis manca in li majorité del basic lingues, p.e. F. boucle, H. bucle, Iala bucla; A. ball, F. bal, H. baile, P. baile, It. ballo Iala ballo; A. bronze, F. bronze, P. bronze, H. bronce, It. bronzo, Iala bronzo. Li determinant facte por Iala deve esser que bucla es feminin in li basic lingues e ballo e bronzo masculin; ergo ili deve portar li generic finales.

Ti obsession vers géneres esset probabilmen un question del ultim pensas. Ante li edition del dictionarium Iala dismisset un "exact reproduction of a specimen page." Sur ti folie on trova mult paroles

queles esset changeat in li printat ovre. Ples remarcar li sequent paroles:-

<u>Specimen</u>	<u>Printat Ovre</u>
accentu	accento
accesse	accesso
accompaniamente	accompaniamento
accorde	accordo
accostamente	accostamento
accusate	accusato
accusative	accusativo
acide	acido
acrobat	acrobata
acte	acto
actionari	actionero
active	activo
adjective	adjectivo
adjuncte	adjuncto
adjustamente	adjustamento

Noi deve o escartar completmen li géneres grammatical quam in IL o acceptar les totmen quam in li Neolatino de Schild. In mult coses noi deve sequer un medial via, ma li hesitation de Iala in ti punctu ne es satisfant. In ultra noi deve emfisar que ti finales -a, -o ne apartene al radica e ne have null valore sin li complet generic structura. Si on vole haver eufonia finales li -e de IL es mult

melior. In revancha Iala es tot content con un neutral adjectiv final -e.

Li major desfacilitá avan li constructores de planlingues naturalistic sempre ha esset li du radicas, infinitival e supinal in mult latin verbes. Ili trovat que ili devet acceptar o mult irregul- aritás o mult innatural derivates. Solmen de Wahl decovrit li felici- via medial e per su famosi e sim- plic regul dat nos li possibilitá formar regularimen centenes de de- rivates. In li casus exter li reg- ul on maxim sovente usa li forme supinal quam unic radica e in mult casus on posse tornar se al angl- esi por justification. In plu quelc del supinal radicas da sol- men un o du derivates, quel, sin alcun increment in desfacilitá es sovente acceptat in IL quam apart radicas.

Ci noi have un compromisse just- ificat pro li necessitá conservar li simplicitá. Iala, benque it ha abandonat li special formes pers- onal por li verbes e anc li sub- junctival mode, tamen accepta sin alcun regul li duplic radicas del

verbes de quel on trova circa 700. Mult de tis on posse metter in familial categories, ma it resta ancor un tre grand tache por li aprensor.

It es ver que li formes Ialic es sovente bon conosset de mult europenes, ma on ne posse totmen obliviar tis qui ne parla un ling- ue occidental, e men por anglesi- parlantes mult Ialic formes verbal vell semblar un poc inconosset.

Ci it es necessari regadar li natura del compromisses fat in IL. De Wahl ha refusat alcun comprom- isse, rejectente li géneres gramm- atical pro que tis ne have null valore ulterior, e es impossibil sin li complication de declination de articules e adjectives. Il ha acceptat un compromisse in li verbal radicas pro que de to dep- ende un grand númere de derivates. Por un derivational sistema e sim- plic e regulari on ne posse evitar un compromisse simil a ti de Edgar de Wahl. Iala ha acceptat un hes- itativ compromisse in li géneres ma ha refusat un compromisse in li verbal radicas quo vell dar un enorm facilisation.

In du altri punctus Iala monstre grand desfacilitás por li aprensor -- accentuation e pronunciation. Pri li accentuation Iala da un simplic regul, ma hay un enorm númere de irregularitás. Si on trova in un Ialic textu li parol geografia on va comprender li signification ma on ne va saver ni li pronunciation ni li accentuation sin li dictionarium. On ne posse leer mem un simplic textu sin li dictionarium. Por exemple sur págine 49 ex 56 radicas (sin egarde al nómnes personal) 12 have irregulari accentuation. Denov li consonantes ch secun li regul es pronunciat k ma ex li 184 paroles comensant per ch, li es pronunciat quam in li anglesi church e 45 quam sh.

Iala ha laborat sur li tro restrictet campe del romanic lingues e anglesi con li infrequent auxiliie de german. It es ver que li international vocabularium trova se in su forme li maxim pur e expandet in li anglo-romanic lingues ma u tis ne da nos un clar e definit solution noi es justificat serchar li teutonic e slav lingues si ex ti fonte noi posse abstraer

formes conform al structura del auxiliare. Li auxiliare es por omnes e facilitá de aprension es un cardinal punctu.

It es regretabil que Iala ha ruptet li naturalistic scola. Al-cun defectes in IL posse esser rectificat sin li beson por radical changes, ma li defectes de Iala dat in supra es tre radical. Ili posse esser rectificat ma tande noi vell haver un lingue presc identic con IL.

bd ll

